

जङ्गामहत त्रि० जङ्गा प्रहृताऽस्य । प्रहृतजङ्गाव्यापारे ।
ततः अद्युता० निर्दत्तेऽर्थे । जङ्गामहतिक
तद्विदत्ते त्रि० । [क्षया भृगुः] भा० सं० ४७० ।

जङ्गावन्धु पु० अग्निभेदे । “जङ्गावन्धुश्च रैभ्यश्च कोपवेग-
जङ्गारथ पु० जङ्गा रथ इव यस्य । ऋ० भेदे । तस्य
गोलापत्यम् इज् । जङ्गारथि तद्गोलापत्ये बहुल्ये
त यस्या० गोलापत्यस्य लुक् । जङ्गारथास्तद्गोलापत्ये
जङ्गारि पु० विश्वामित्रभेदे । “मार्गमर्षिर्हरिण्याचो जङ्गारि
वाम्भवायणिः” भा० आनु० ४७० । विश्वामित्रपुत्रोक्तौ ।

जङ्गाल त्रि० जङ्गा वेगवती अस्त्रस्य लच् । धावके जङ्गाजो
विनि । “हरिषैश्चकुरङ्गार्यं प्रपतन्त्यङ्गु शम्भराः । रा-
जोवश्च, तथा सुगङ्गी जङ्गालाः परिकीर्त्तिता” भावप्र०
चक्रेषु ऋगेषु पु० स्तो । “जङ्गालाः प्रायशः सर्वे” पित्तज्ञे-
ग्रहाराः ऋताः । किञ्चिद्वातकराद्यापि लघवो बल-
वर्जनाः भावप्र० तन्मांसगुणोक्तिः ।

जङ्गाशूल न० जङ्गायाः शूलमिव । जङ्गायां व्याकारके
शूलरोगभेदे । “जङ्गाशूलरुस्तप्तं” सप्तरात्रेप
नाशयेत्” गरुडपु० ।

जङ्गि ल त्रि० अतिशयवेगवती जङ्गास्तप्रस्य पिच्छा० इज् ।
वेगयज्जङ्गाविशिष्टे धावके । [जजाज जेजतः]

जज युञ्जे भा० पर० अक० सेट् । जजति अजाजीत्-कजजीत्
जज युञ्जे भा० प० अक० सेट् इदित् । जजति अजजीत्
जजञ्ज “प्रष्टुजयो जङ्गय्येव जजती” ऋ० १।१।६८।७।
कर्मणि जजन्ते

जज्भ शब्दकरणे भा० अक० सेट् निरु० । जज्भति
अजज्भोत् “भरुनो जज्भतीरिव” ऋ० ५।५।२।६।
“जज्भतीः शब्दकारण्यः” “जज्भतीरापो भवान्
शब्दकारिणः” निरु० ६।१।६।

जज्जि त्रि० ज्ञा-जन-या किन् हित्वञ्च । ज्ञातरि २जाते च ।
जज्जि त्रि० जजि-अच् । १योद्धारि भावे घञ् । २योधने ।
उक्तादि० घञन्तत्वेन अन्नोदात्तता ।

जज्जन त्रि० जन-यङ् लुक्-अच् । प्रथो० पुनः १पुनर्जनकति
ततोऽभूततद्भावे वि भूवोऽनुप्रयोग प्रथो० शत्वदी जज्जणा
भूतद्भावे “जिह्वाभिरहनन्मदार्चसा जज्जणामवन्”
ऋ० ८।४।१।८। २च्वलति निरु० ।

जज्जपूक त्रि० जप+यङ्-जक् । अतिशय जपशीले ।

जज्जभ्यमान त्रि० जभ-यङ्-शानच् । गात्रविनामेन
विदारितस्यैव पूज्यमीमांसा ।

जट संहतौ भा० पर० अक० सेट् । जटति अजाटीत्-
अजटीत् । अजाट जटतः जटा ।

जटा स्त्री जट-कच् जन-उणा० टन् अन्यबोपश्च । १केश-
विकारे अन्योन्यसंलग्नकेशे २वृत्तिनः ३शिखायां ४शठा-
याम् अक्षरः । ५मूले ६शाखायां भेदि० । ७कपिकच्छम्
राजनि० । दंजटामांसां हृद्रजटार्या १०शतावर्था
रत्नमाला० ११वेदपाठवेदे ऋग्वेदशब्दे १४१११२४० इत्यम्
जटाचीर पु० जटासहितं चीरं वसनमस्य । शिवे त्रिका० ।
जटाजूट पु० जटानां जूटोवन्धः । जटासमूहे । (भुं टि)
“जटाजूट समायुक्तामङ्गेन्दुहृतशेखराम्” दुर्गाध्यानम्
“शम्भोजटाजूटतटादिवापः” साधः ।

जटाज्वाल पु० जटेव ज्वालास्य । प्रदीपे हारा० ।

जटाटङ्गं पु० जटा टङ्गरास्य । शिवे महादेवे त्रिका० ।

जटाटीर पु० जटामटति अट-ईरन् । महादेवे त्रिका० ।

जटाधर पु० इत० । शिवे १महादेवे शब्दर० । २बुद्धभेदे
त्रिका० । ३दक्षिणात्ये देशभेदे स च देशः “क्रौञ्चदी-
पजटाधर कावेर्योरिष्यमूकश्च” इ० सं० १४७० टक्षिणस्या
सुक्तः ४कोपकारभेदे च ५जटाधारके त्रि० ।

जटामांसी स्त्री जटां मन्वते मन-स दीर्घश्च । स्नानमख्याते
गन्धद्रव्यभेदे । “जटामांसी भूतजटा जटिला च तप-
स्विनी । मांसी तिल्ला कषाया च मेध्या कान्तिवज्रप्रदा ।
खाद्दी हिमा त्रिदोषाक्षदाहवीर्यपकुण्डलु” भावप्र० ।

जटायु (स्) पु० जटां याति यां-क्त जटा+जणौ०
युच् या जट-संहतौ अच् जटं संहतमायुरस्य
या । १स्नानमख्याते खगभेदे, २युगयुक्तौ च भेदि०
“हौ पुत्रौ विनतयास्तु गरुडोऽरुण एव च ।
तस्मात् जातोऽहमरुणात् संपातिश्च मनापजः” जटायुरिति
मां विद्धि श्येनीपुत्रमरिन्दम ! सोऽहं राम ! सहायक
भविष्यामि यदीच्छसि । सीतां च तात रक्षिष्ये त्वयि यात
सहस्रक्षणे “जटायुर्न तु प्रतिपूज्य राक्षसो सदा परिष-
ज्य च सज्जतोऽभवत् । पितृर्हि शुश्राव सखित्वमात्मवान्
जटायुषा संकथितं पुनः पुनः” रामा० आर० १४७०
“सखा दशरथस्यासीच्छटायुररुणात्मजः । षष्ठराजो
महावीरः सम्पातिर्यस्य सोदरः । स ददर्श तदा सीतां
रावणाङ्गतां क्षुण्णाम् । सक्रोधोऽभ्यद्रवत् पक्षी राक्षसं
राक्षसेश्वरम् । अथैनमवशीदृष्टो रुद्ध सङ्गम्य मैथ-
लोम् । प्रियमाणे मयि कथं हरिष्यसि पिशाचर ! ।
न हि मे नीलसे जीवन् यदि नोत्सृजसे वधूम